

EUBELIUS CLIENT ALERT

De vereffeningprocedure verfijnd

1. Algemeen

Op 26 juni 2006 werd de wet van 2 juni 2006 tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen teneinde de vereffeningprocedure te verbeteren (hierna de "wet"), gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad¹.

Met het oog op de verbetering van de vereffeningprocedure van de vennootschappen met rechtspersoonlijkheid², heeft de wetgever in volgende nieuwigheden voorzien:

- De rechterlijke bevestiging van de benoeming van de vereffenaar;
- Het verbod voor bepaalde personen om als vereffenaar op te treden;
- De neerlegging van een omstandige staat over de toestand van de vereffening;
- De aanlegging van een vereffeningdossier;
- Het rechterlijk toezicht bij de afsluiting van de vereffening.

* * *

¹ Aangezien de wet hierover geen bijzondere regels bevat, zijn de nieuwe bepalingen in werking getreden op 6 juli 2006 (zijnde de tiende dag na de publicatie).

² Het gaat om de vennootschap onder firma (VOF), de gewone commanditaire vennootschap (Comm.V.), de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (BVBA), de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (CVBA), de coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid (CVOA), de naamloze vennootschap (NV), de commanditaire vennootschap op aandelen (Comm.VA) en het economisch samenwerkingsverband (E.S.V.).

2. De rechterlijke bevestiging van de benoeming van de vereffenaar

2.1. Principe

Het uitgangspunt van het nieuwe artikel 184 W.Venn. is nog steeds dat de algemene vergadering de wijze van vereffening bepaalt³. Hieraan wordt echter thans toegevoegd⁴ dat de vereffenaars pas in functie treden nadat de rechtbank van koophandel⁵ is overgegaan tot de bevestiging van hun benoeming.

Tot een dergelijke bevestiging kan de rechtbank van koophandel pas overgaan nadat zij heeft nagegaan of de vereffenaars alle "waarborgen van rechtschapenheid" kunnen bieden (artikel 184, §1, 2^{de} lid W.Venn.)⁶. Weigert de rechtbank van koophandel om tot bevestiging over te gaan, dan kan zij, eventueel op voorstel van de algemene vergadering, zelf een alternatieve vereffenaar benoemen. Belangrijk om weten hierbij is dat de wet erin voorziet dat de notariële akte houdende ontbinding en vereffening, waarin de vereffenaars worden benoemd, enkel ter griffie kan worden neergelegd (en dus tegenwerpelijk is aan derden) indien zij is vergezeld van een afschrift van de bevestiging van de benoeming van de vereffenaar.

Aan de rechtbank van koophandel komt voortaan dus een verregaande bevoegdheid toe, nu zij in beginsel soeverein kan beoordelen of een, door de algemene vergadering aangestelde, vereffenaar al dan niet in aanmerking kan komen om zijn opdracht te vervullen⁷. Dit *novum* is ingegeven door de bekommernis van de wetgever om meer controle over de vereffeningprocedure mogelijk te maken, met het oog op een grotere bescherming van de schuldeisers⁸.

De wetgever heeft, bij zijn poging tot extra bescherming van de schuldeiser, ook rekening gehouden met het feit dat, tussen de beslissing tot ontbinding van de vennootschap, waarbij de algemene vergadering één of meerdere vereffenaars aanstelt, en de uiteindelijke bevestiging van hun mandaat, deze laatsten al bepaalde handelingen kunnen of zullen stellen. Zo beschikt de

³ Althans voor zover daarin niet anders werd voorzien in de statuten.

⁴ Artikel 184, 1^{ste} paragraaf, tweede lid.

⁵ Het gaat om de rechtbank van koophandel van het arrondissement waar de vennootschap op de dag van de ontbinding haar zetel heeft.

⁶ De wet verduidelijkt niet wat onder het begrip "waarborgen van rechtschapenheid" (of de Franstalige tegenhanger ervan: "les garanties de probité") precies dient te worden begrepen. Het ziet er naar uit dat enkel de ongetwijfeld talrijke rechtspraak die in dat verband zal ontstaan, hierover uitsluitel zal kunnen geven.

⁷ In de praktijk is evenwel niet meteen te verwachten dat de rechter, die ten slotte wordt verwacht om reeds binnen 24 uur uitspraak te doen, zou weigeren het mandaat te bevestigen van een vereffenaar die reeds het vertrouwen geniet van de algemene vergadering (zie *Parl. Stukken*, Kamer, Doc. 51 – 1906/000, 86). In die zin zou de bevestiging van het mandaat dan ook in eerste instantie een vrij formele gebeurtenis zijn.

⁸ *Parl. Stukken*, Kamer, Doc. 51 – 1906/001.

rechtbank van koophandel, volgens het nieuwe artikel 184, §1, 2^{de} lid W.Venn., over de mogelijkheid om dergelijke handelingen retroactief te bevestigen, dan wel nietig te verklaren, indien ze "kennelijk in strijd zijn met de rechten van derden"⁹ ¹⁰. Ook op dat punt is derhalve aan de rechter een (niet onbelangrijk) soeverein recht van toezicht toegekend.

2.2. Procedure

De bevestiging van het mandaat als vereffenaar wordt aan de rechtbank van koophandel¹¹ gevraagd bij wege van een verzoekschrift in de zin van artikel 1025 Ger.W.

Het verzoekschrift wordt ondertekend door het "bevoegde orgaan" van de vennootschap¹², of door een advocaat, en dient te worden ingediend met een boekhoudkundige staat van activa en passiva.

Idealiter wordt het verzoekschrift vergezeld van een aantal documenten waaruit de zogenaamde "waarborgen voor rechtschapenheid", waarop de rechter zich zal baseren, blijken¹³.

De rechter moet reeds binnen de 24 uur tot uitspraak overgaan. Aangezien de wet evenwel niet in enige sanctie voorziet, gaat het hier louter om een termijn van orde.

2.3. Het verbod voor bepaalde personen om als vereffenaar op te treden

Hoewel reeds onder het oude stelsel van de vereffening bepaalde stelregels voorhanden waren om uit te maken wie al dan niet als vereffenaar kon worden aangeduid¹⁴, heeft de wet met het nieuwe artikel 189**bis** W.Venn. voortaan in een wettelijke opsomming voorzien van de personen die alvast niet in aanmerking komen voor de uitoefening van een dergelijk mandaat.

Het gaat om volgende personen:

⁹ Ook het begrip "kennelijke strijdigheid met de belangen van derden" ("la violation manifeste des droits de tiers") zal hoogstwaarschijnlijk pas op basis van de rechtspraak kunnen worden ingevuld.

¹⁰ Deze mogelijkheid van retroactieve bevestiging, dan wel nietigverklaring, zal vooral nuttig zijn met oog op de overgangsregeling waarin de wet voorziet (zie *infra*).

¹¹ Van het arrondissement waar de maatschappelijke zetel van de vennootschap is gevestigd.

¹² De wet preciseert niet wat precies onder dit "bevoegde orgaan" is te begrijpen. Aan te raden is om hierbij reeds de knoop door te hakken in de ontbindingsakte van de vennootschap (waarbij één of meerdere bestuurders, dan wel één of meerdere vereffenaars als orgaan, bevoegd voor de ondertekening en de neerlegging van het verzoekschrift, kunnen worden aangeduid).

¹³ Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan een verklaring op eer van de kandidaat-vereffenaar, waaruit blijkt dat deze nooit is veroordeeld voor de misdrijven die in artikel 148, §1, 4^{de} en 5^{de} lid W.Venn. worden opgesomd (zie *supra*), dat hij/zij niet failliet is verklaard zonder rehabilitatie, e.d. Eveneens kan een kopie van het attest voor goed gedrag en zeden in dit verband dienstig zijn, alsmede een algemeen CV waaruit de ervaring en/of de vorige activiteiten van de kandidaat blijken.

¹⁴ Hoewel hierover geen wettelijke regels bestonden heeft werden in de praktijk meestal de gewezen bestuurders, de vennoten of professionals zoals accountants of experts tot vereffenaar benoemd.

- Veroordeelden voor bepaalde misdrijven (zie artikel 184, §1, 3^{de} lid W.Venn.);
- Gefailleerden, die niet in aanmerking komen voor rehabilitatie;
- Personen veroordeeld met een gevangenisstraf (zelfs met uitstel) voor de strafbare feiten zoals bedoeld in artikel 1 van het Koninklijk Besluit nr. 22 van 24 oktober 1934¹⁵, of voor een inbreuk op de boekhoudwet¹⁶ (of de uitvoeringsbesluiten ervan) en/of de fiscale wetgeving.

Voor deze twee laatste categorieën kan evenwel een uitzondering worden gemaakt, mits een bijzondere homologatie door de 'rechtbank' (artikel 184, §1, 3^{de} W.Venn)¹⁷.

2.4. De rol van derden

In zijn zorg voor de onder de oude vereffeningprocedure weinig ontwikkelde rol van derde belanghebbenden (met inbegrip van het Openbaar Ministerie), heeft de wetgever aan deze categorie meteen een aantal concrete rechten of vorderingmogelijkheden toegekend.

Deze laatsten kunnen, ten minste indien zij een voldoende belang kunnen aantonen, eveneens de rechtbank van koophandel verzoeken om tot bevestiging van het mandaat van de reeds aangestelde vereffenaars over te gaan¹⁸.

Te denken is hierbij bijvoorbeeld aan de (minderheids)aandeelhouders van de vennootschap, die er belang bij kunnen hebben dat de door de vereffenaars gestelde handelingen nietig, dan wel retroactief geldig worden verklaard. Ook schuldeisers bijvoorbeeld beschikken over de mogelijkheid om een bevestiging van het mandaat van de vereffenaars uit te lokken, waardoor zij zich kunnen verzekeren van het feit dat de door deze laatsten gestelde handelingen effectief tegenwerpelijk zijn aan andere schuldeisers.

De rol van derden belanghebbenden kan bovendien mogelijks nog verder gaan.

Zo beschikken zij over de mogelijkheid om de vereffenaar, die niet overgaat tot de neerlegging van de omstandige staat van de toestand van de vereffening (zie *infra* 3), of van het plan van de activa die kunnen worden verdeeld onder de schuldeisers bij de afsluiting van de vereffening (zie eveneens *infra* 5), te laten vervangen via een verzoek gericht aan de rechtbank van koophandel¹⁹.

Op die manier is de wetgever tegemoetgekomen aan de noden van bepaalde schuldeisers die zich wensen te verzetten tegen te lang aanslepende vereffeningprocedures.

¹⁵ Het gaat meer bepaald om het Koninklijk Besluit dd. 24 oktober 1934 betreffende het rechterlijk verbod voor bepaalde veroordeelden en gefailleerden om bepaalde ambten, beroepen of werkzaamheden uit te oefenen.

¹⁶ De wet van 17 juli 1975 op de boekhouding van de ondernemingen.

¹⁷ Er is vanuit te gaan dat ook hier de rechtbank van koophandel wordt bedoeld van het arrondissement waar de zetel van de vennootschap is gevestigd.

¹⁸ Dergelijk verzoek wordt ingediend via een verzoekschrift ex artikel 1034*bis* Ger.W.

¹⁹ Zie hiervoor het nieuwe artikel 184, §2 W.Venn.

3. De (omstandige) staat over de toestand van de vereffening

Om een grotere controle op de vereffeningprocedure mogelijk te maken, en de transparantie ervan te bevorderen, dienen de vereffenaars na het verloop van de zesde en de twaalfde maand van het eerste vereffeningjaar, een *omstandige staat van de toestand van de vereffening* aan de griffie van de rechtbank van koophandel over te maken (nieuwe artikel 189bis W.Venn.).

De bedoelde staat²⁰, die onder meer de ontvangsten, de uitkeringen en de uitgaven vermeldt en die aangeeft wat nog dient te worden vereffend, zal vervolgens bij het vereffeningdossier worden gevoegd, dat wordt bijgehouden ter griffie (zie *infra*).

Vanaf het tweede jaar van de vereffening dient deze omstandige staat slechts eens per jaar aan de griffie te worden overgemaakt.

Om de rechten van schuldeisers en andere betrokken maximaal te garanderen zal de omvangrijke staat kosteloos ter inzage liggen op de griffie van de bevoegde rechtbank van koophandel (zie artikel 195bis W.Venn.).

4. De aanlegging van een vereffeningdossier

Het nieuwe artikel 195bis W.Venn. schrijft voor dat voortaan, op de griffie van de rechtbank van koophandel van het arrondissement waar de maatschappelijke zetel van de vennootschap is gevestigd, voor elke vennootschap in vereffening een bijzonder vereffeningdossier wordt bijgehouden.

Dit dossier omvat, naast de stukken die voorheen reeds in het 'gewone vennootschapsdossier' (overeenkomstig artikel 67 W.Venn.) werden bijgehouden, voortaan ook alle stukken die eigen zijn aan de procedure van de vereffening.

Zo worden in het vereffeningdossier bijgehouden:

- Alle documenten die normaliter deel uitmaken van het vennootschapsdossier (waaronder het uittreksel van de oprichtingsakte, de uittreksels van PV's van benoeming of ontslag van bestuurders²¹, enz...)²²;
- Een afschrift van het verslag van de staat van activa en passiva (zoals bedoeld in artikel 181, § 1 W.Venn.);
- Het afschrift van de in artikel 189bis bedoelde vereffeningstaat (zie *supra* 3);
- De lijst van homologaties (of "bevestigingen") door de rechtbank van koophandel (zie *supra* 2);

²⁰ Al bij al blijft de wet vrij vaag over wat precies in de omstandige staat dient te worden opgenomen.

²¹ Of alle andere, krachtens de artikelen 74, 2° en 195 W.Venn. neer te leggen en te publiceren uittreksels.

²² Er is waarschijnlijk aan te nemen dat het reeds bestaande vennootschapsdossier na de ontbinding van de vennootschap naar het nieuwe vereffeningdossier zal worden overgeheveld.

Het vereffeningsdossier kan in beginsel door elke belanghebbende op kosteloze wijze worden ingekeken, wat kadert in de verhoging van de transparantie van de vereffeningsprocedure, die de wetgever heeft beoogd.

5. Het rechterlijk toezicht bij de afsluiting van de vereffening

Naast de bevoegdheid om (i) het mandaat van de door de algemene vergadering benoemde vereffenaars te bevestigen (of te "homologeren") en (ii) bepaalde door de vereffenaars gestelde handelingen achteraf met retroactieve kracht te bevestigen, dan wel nietig te verklaren, heeft de wet tot slot ook een derde verregaande bevoegdheid aan de rechtbank van koophandel toegekend.

Zo heeft de wet artikel 190, §1 W.Venn. aangevuld met de verplichting, voor elke vereffenaar, om bij afsluiting van de vereffening een plan voor de verdeling van de activa onder de verschillende schuldeisers, voor akkoord aan de rechtbank van koophandel voor te leggen²³. Bovendien kan de rechter, indien nodig, van de vereffenaar alle inlichtingen vorderen om hem toe te laten de geldigheid van dit plan na te gaan of nader te onderzoeken.

6. Overgangsmaatregelen

Als toemaatje sluit de wet af met een vrij laconieke overgangsbepaling.

Krachtens artikel 7 dienen de vereffenaars, binnen het jaar waarin de wet in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt, "*de nodige maatregelen te nemen om zich te schikken naar de bepalingen ervan*".

Hieruit is, hoewel de wet er zich niet in glasheldere bewoordingen over uitspreekt, af te leiden dat de vereffenaar, die reeds sedert de periode vóór de inwerkingtreding van de wet in een vereffeningsprocedure actief is:

- op het einde van het eerste jaar na de publicatie van de wet, een eerste "omvangrijke staat van de vereffening" zal dienen op te stellen en door te zenden naar de griffie van de bevoegde rechtbank van koophandel²⁴ (zie *supra* 3);
- binnen het jaar na publicatie van de wet de (relevante) door de wet voorgeschreven stukken zal dienen neer te leggen op het voortaan door de griffie van de rechtbank van koophandel bij de houden vereffeningsdossier (zie *supra* 4);
- bij afsluiting van de vereffeningsprocedure een staat over de verdeling van de activa onder de schuldeisers zal dienen neer te leggen²⁵.

²³ Er is jammer genoeg op te merken dat de wet niet bepaalt welke procedure is te volgen met het oog op het verkrijgen van dergelijke goedkeuring.

²⁴ Zie het nieuwe artikel 189*bis* W.Venn.

²⁵ Tenminste in een reeds lopende vereffeningsprocedure die wordt afgesloten binnen het jaar na de inwerkingtreding van de wet.

Hoewel hierover discussie kan bestaan, belet de niet-retroactieve werking van de wet²⁶ o.i. wel dat de vereffenaars die reeds vóór de inwerkingtreding van de wet werden aangesteld, hun mandaat alsnog zouden dienen te laten bevestigen door de bevoegde rechtbank van koophandel. Het nieuwe artikel 184, §1, 2^{de} lid W.Venn. voorziet er weliswaar in dat de vereffenaars pas in functie treden na de bevestiging van hun mandaat door de rechtbank van koophandel, doch deze bepaling slaat, gelet op het feit dat de wet niet kan terugwerken in de tijd, niet op de vereffenaars die onder het oude regime reeds geldig in functie waren getreden (bijvoorbeeld op basis van een benoeming door de algemene vergadering van de ontbonden vennootschap).

Gelet op de niet-retroactiviteit van de wet, zullen ook de handelingen die de vereffenaar reeds vóór de inwerkingtreding van de wet heeft gesteld, niet nogmaals door de rechtbank van koophandel dienen te worden gehomologeerd. Deze zullen immers al voltrokken zijn bij de inwerkingtreding van de wet, en worden niet langer met terugwerkende kracht door de wet geïviseerd.

Toch dient de beperkende werking van de wet in de tijd enigszins te worden genuanceerd. Zo moet, overeenkomstig het nieuwe artikel 190, §1, laatste lid W.Venn., bij de sluiting van elke vereffeningsprocedure die na de publicatie van de wet nog verder blijft lopen, sowieso een plan voor de verdeling van de activa en passiva worden neergelegd op de griffie van de rechtbank van koophandel²⁷. Dit laatste leidt er *de facto* toe dat de handelingen die door de vereffenaar werden gesteld vóór de publicatie van de wet, hoewel zij niet stuk voor stuk dienen te worden gehomologeerd, bij de eindbeoordeling over de verdeling van de activa, toch (minstens op onrechtstreekse wijze) door de rechtbank van koophandel in aanmerking kunnen worden genomen.

Bovendien is rekening te houden met het feit dat ook de vereffenaars die reeds vóór de inwerkingtreding van de wet werden benoemd²⁸, het voorwerp kunnen uitmaken van een verzoek tot vervanging, op het initiatief van één of meerdere belanghebbenden.

* * *

7. Conclusie

De wet heeft de vereffeningsprocedure voor vennootschappen met rechtspersoonlijkheid op een aantal vlakken ingrijpend gewijzigd.

²⁶ Overeenkomstig artikel 2 B.W. beschikt de wet alleen voor het toekomstige. Hoewel de wetgever tot op zekere hoogte wetten met een terugwerkende kracht kan uitvaardigen, is de voorwaarde hiertoe dat de wet daarin expliciet voorziet. Dit laatste is hier niet het geval.

²⁷ Van het arrondissement waar de maatschappelijke zetel van de vennootschap is gevestigd.

²⁸ En wiens mandaat dus niet dient te worden bevestigd door de rechtbank van koophandel.

Zo treedt de vereffenaar voortaan pas effectief in functie na de bevestiging van zijn mandaat door de bevoegde rechtbank van koophandel. De rechtbank dient hierbij te beoordelen of de kandidaat-vereffenaar voldoet aan de "waarborgen voor rechtschapenheid", en kan zich bovendien baseren op een uitsluitinglijst, waarin wettelijk wordt opgesomd in welke gevallen iemand alvast niet in aanmerking komt om het mandaat als vereffenaar te vervullen.

De vereffenaar heeft voortaan de verplichting om in de zesde en de twaalfde maand van het eerste vereffeningsjaar, en vanaf het tweede jaar eens per jaar, een omvangrijke staat van activa en passiva door te zenden naar de griffie van de bevoegde rechtbank. Bovendien moet op het einde van de vereffeningsprocedure een zogenaamd plan voor de verdeling van de activa onder de verschillende schuldeisers voor akkoord aan de bevoegde rechtbank worden voorgelegd.

Als aanvulling op het reeds bestaande vennootschapsdossier, wordt op basis van de nieuwe wet tevens een specifiek vereffeningsdossier bijgehouden. Dit dossier bevat, naast de stukken die sowieso in het vennootschapsdossier worden bijgehouden, tevens een aantal nieuwe stukken, die eigen zijn aan de vernieuwde procedure.

Tot slot heeft de wet voorzien in een, jammer genoeg vrij laconieke, overgangsbepaling voor de vereffeningsprocedures die reeds vóór de inwerkingtreding van de wet van start zijn gegaan. Zoals hierboven werd toegelicht is, uitgaande van een niet-terugwerking van de wet, op het eerste gezicht geen revolutionair effect aan deze overgangsmaatregel toe te schrijven. Niettemin kan op dit gebied ruimte voor discussie bestaan.

Dit document biedt een algemeen overzicht bij wijze van informatie en kan niet worden beschouwd als juridisch advies. Voor nadere toelichting kan u bij uw Eubelius contactpersoon terecht.